

तपः “अबुद्धा धर्मशास्त्राणि प्रायश्चित्तं वदन्ति ये ।
प्रायश्चित्तो भवेत् पूतस्तत् पापं तेषु मच्छति” । अङ्गिराः
“आत्मानं मार्गमाप्नानां प्रायश्चित्तानि ये द्विजाः । जा-
नन्तो न प्रयच्छन्ति तेऽपि तद्दोषमागिनः । अन्वि-
रनाङ्गैरपटुदैर्घ्यैव संसृजि । प्रायश्चित्तं न वक्तव्यं जान-
न्निरपि जह्यतः” । तथा “न्यायतो मार्गमाप्यस्य क्षतिवादेः
प्रणामिनः । अन्तरा ब्राह्मणं कृत्वा व्रतमेतत् समा-
दिशेत्” । [द्विरूपकोषः ।

परिषद् लि० परितः सीदति परि+सद-ञच् । अतश्चरे
परिषद्य लि० परिषदमर्हति यत् । सभाहं द्विरूपः । सोढं
समेतानामृत्विजां सभावोच्ये पवमाने अग्निभेदे यजु-
५।१२ वेददीपः ।

परिषदल लि० परिषदु+अस्यधेयं यञच् । सभासदे तत्
आश्रयत्वेन परिषदः सत्त्वात् तथात्वं ।

परिषीवण न० परि+सिब-भावे ल्युट् भव् वा दीर्घः नि० ।
पत्निकरणे (गण्डदेशोया) माघः ८।६।१२ पक्षे परिषेव-
णमप्यत ।

परिषूति स्त्री परि+सू-प्रेरणे भावे क्तिन् । प्रेरणे ।
कर्त्तरि क्तिच् । प्रेरके लि० क० १।१६।६

परिषेचक परि+सिच-णुल् । परितः सेचके अकानात्वेऽपि
याजकां समर्पयन्त्या समासः । अलोदात्तता साद्य ।

परिष्कृष्य लि० परि+स्कृन्-क्त तस्य दस्य च न वा प्रत्ये
भवम् । परपुष्टे प्रत्याभावे प्रत्याभावात् परिष्कृष्य
तत्प्राये ।

परिष्क(स्त)न्द लि० परिष्कृयते पूर्व्यते परि+स्कृन्-घञ् वा
भवम् । परपुष्टे अमरः २परितः स्थायिनि रथगोपके
भा०स० ४१४० ।

परिष्कर पु० परि+कृ-भावे वा० णप् सुट् भवम् । रथस्य
रक्षादौ भा०क० १४४० “सप्तप्रिम्बलं चैवं रथस्यासीत्
परिष्करः” ।

परिष्कार पु० परि+कृ-घञ् सुट् भवम् । भूषणे
विद्यमानवस्तुनो गुणान्तरस्य रक्षाधानादौ रक्षकारे च
अमरः ४१४० ।

परिष्कृत लि० परि+कृ-क्त सुट् भवम् । भूषिते रक्षिते
रक्षतमार्जनादिरक्षकारे च अमरः यज्ञार्थं पशुवस्त्रनाय-
यज्ञपात्रावदनाय च कृतवन्त्यारायां भूमौ स्त्री अमरः ।

परिष्टि स्त्री परि+ष्टि-क्तिन् षेदे यङ् । अन्वेषणे क० १।
६५। लोके तु परीष्टिरित्येव

परिष्टुम् लि० परि+स्तुभ-किप् भवम् । परितः निरर्थ-
कयन्दूपस्तोभयुक्ते क० १।६६।११ भा० २परितः
त्रोतव्ये क० ८।६२ २४ भा० ।

परि(ष्टी)स्तीम पु० परितः स्तूयते उत्तमवर्णयुक्तत्वात् भवम् ।
परिगतः स्तोमस् प्रा०स० तत्र परेः स्तोति प्रत्यतुपसर्ग-
त्वात् न प्रत्यमिति भेदः इति स्त्री । गजष्टाक्षर-
कव्ये (भुव) अमरः । [भवम् । परितः स्थले ।

परिष्ठल न० परितः स्थलम् “विजुगुप्तिपरिष्ठः स्थलम्” पा०
परिष्ठा लि० परि+स्था-किप् भवम् । परावृत्त्याम् क० ६।

परि(ष्य)स्यन्द लि० परि+स्यन्द-वञ् । “परिस्यन्दः प्राच्य-
भरतेषु” पा० प्राच्याद्यर्थे न भवम् दान्यत्वा वा भवम् ।
परितः स्यन्दनयुक्ते रक्तुषादेः प्रत्यावृत्त्यादिरचना-
याम् अमरः । २परिष्कारे ४परिवारे च हेमच० ।

परिष्वङ्ग पु० परि+स्यञ्-वञ् । आबिङ्गने अमरः

परिसंवत्सर अव्य० ङङ् संवत्सरात् अव्ययी० । वत्सराट्ङ्

“परिसंवत्सरात् पुनः” मनु० पञ्चम्या अलुक् । २परिवत्सरे पु०
परिसंख्या स्त्री परि+सम्-ख्या-भावे ङङ् । परिगणिते
२विधिभेदे नियमयन्दे ४०७८ पु० कर्तृकालयन्दे च १४
१७४० दशमः ।

परिसंख्यात लि० परि+सम्-ख्या-कर्मणि क्त । परिगणिते

परिसञ्चर पु० सृष्टिकालादङ् सञ्चरति परि+सम्-चर-
ञच् । प्रतिसञ्चरकाले सृष्टिप्रलयकाले “तिविधः सर्वभू-
तानां कीर्त्तयते परिसञ्चरः । अनादिभोक्तराश्च चोरः
सर्वर्त्तकोऽनलः । सेधो ह्योकार्थं वोपायुस्तथा रात्रिर्भङ्गा-
त्मनः” वराहपु० ।

परिसमूह्यन् परि+सम्-जह् भावे ल्युट् । वृक्षादौ अन्वो-
परि १तुष्णीं समिदाधाने परितः पतितहृषादेः प्रक्षिप्य
अग्निमध्ये २प्रक्षेपणपण्यापारभेदे च कात्या०श्रौ० ४।२।
१६। ३अग्नेः समन्तात् सार्जने च ।

परिसर पु० परि+सृ-ण् । नदीनगरपथतादेः पथ्यन्तुष्णीं
अमरः २मूलौ श्विधाने भेदि० ।

परिसर्प पु० परि+सृप-भावे घञ् । परितो जलादिना
वेष्टने २समन्ताद् गमने च हेम० । श्वारक्षतयागभेदे न.
आश्र० १२।६२२

परिसर्था स्त्री परि+सृ-भावे क्यप् । सर्वतो गमने अमरः ।

परिसारक लि० परि+सृ-ण्वल् । परितो गन्तरि । ततः
मत्तर्थे ण्वल् । पारिसारक तच्छब्दयुक्ते अध्याये कृत्-
दाके च पु ।